

บทที่ 7

การดำเนินงานและการประสานงาน
ส่งเสริมการเกษตร

ประวัติการดำเนินงานและการประสาน งานส่งเสริมการเกษตร

งานส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย ได้เริ่มต้นขึ้นพร้อมๆกับประวัติศาสตร์ของไทยเพราะอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่อยู่คู่คนไทยมานาน ตั้งแต่สมัยอดีตจนปัจจุบัน จากหลักฐานจารึกในสมัยกรุงสุโขทัยแสดงให้เห็นว่าพ่อขุนรามคำแหงพระองค์ได้ทรงมีพระบรมราชโองบายด้านงานส่งเสริมการเกษตรหลายประการ ได้แก่

- การให้อิสระกับประชาชนในการประกอบอาชีพ
- การให้กรรมสิทธิ์ที่ดินกับผู้ใช้ประโยชน์ในที่ดิน
- การจัดให้มีน้ำสะอาดสำหรับการบริโภคและเกษตรกรรม
- สนับสนุนให้มีการปลูกป่า ทำสวน เช่นทรงปลูกตาล

ประวัติการดำเนินงานและการประสาน งานส่งเสริมการเกษตร

การเกษตรของประเทศไทยได้มีพัฒนาการต่อเนื่องเรื่อยมา ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ประมาณปี พ.ศ.1893มีการก่อตั้งหน่วยงานรับผิดชอบทางด้านการเกษตร คือมีการจัดตั้งกรมนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการปกครองแบบจตุสดมภ์ คือ เวียง วัง คลัง นา และเวลาต่อมา กรมนาได้ปรับเปลี่ยนเป็นกระทรวงเกษตรพานิชการ กระทรวงเกษตรราธิการ กระทรวงเศรษฐการ กระทรวงเกษตร และในปัจจุบันเป็น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2505 ตราบจนถึงปัจจุบัน

งานส่งเสริมการเกษตรได้มีการพัฒนาควบคู่ไปพร้อมกันในปี พ.ศ.2498 ที่ประชุมอธิบดีกรมต่างๆในกระทรวงเกษตรได้ปรึกษากันถึงการปรับปรุงงานด้านการส่งเสริมการเกษตร

ประวัติการดำเนินงานและการประสาน งานส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับการสถาปนาเป็นกรม เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ.2510 โดยในระยะเริ่มแรกมีภาระหน้าที่ตามกฎหมายที่แบ่งส่วนราชการส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

1. พัฒนาส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตพืชและธุรกิจแก่เกษตรกร
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อเป็นแหล่งรับ และเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตร
3. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นไปตามหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตร

ความเป็นมาการดำเนินงานและการประสาน งานส่งเสริมการเกษตร

หลังจากที่ได้มีการสถาปนากรมส่งเสริมการเกษตร ในช่วงปีพ.ศ.2510-2517 เป็นช่วงแรกของงานส่งเสริมการเกษตร การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรเป็นไปในลักษณะการส่งเสริมผ่านกลุ่ม การถ่ายทอดความรู้ เฉพาะจุดและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น และในเวลาต่อมา งานส่งเสริมการเกษตรที่ดำเนินการโดนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้พัฒนาปรับปรุงไปตามสภาวะความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ดังนี้

1. พ.ศ.2518 งานส่งเสริมการเกษตรดำเนินไปในลักษณะการส่งเสริมแบบเน้นเฉพาะจุดเขตชลประทานและได้เริ่มนำระบบส่งเสริมการเกษตรที่เรียกว่าฝักอบรมและเยี่ยมเยียน มาใช้ในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ความเป็นมาการดำเนินงานและการประสาน งานส่งเสริมการเกษตร

2. โครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรระยะที่ 1 (พ.ศ.2520-2521) นำระบบฝึกอบรมเยี่ยมเยียน มาใช้ในระยะที่ 1 ในพื้นที่ 15 จังหวัด แล้วขยายเป็น 33 จังหวัดในเวลาต่อมาและได้กำหนดเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 1 คน รับผิดชอบเกษตรกร 1,000 ครอบครัว
3. โครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรระยะที่ 2 (พ.ศ.2523-2525) นำระบบฝึกอบรมและเยี่ยมเยียนระยะที่ 2 มาใช้ครบทุกจังหวัดทั่วประเทศไทย

ความเป็นมาการดำเนินงานและการประสาน งานส่งเสริมการเกษตร

2. โครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรระยะที่ 1 (พ.ศ.2520-2521) นำระบบฝึกอบรมเยี่ยมเยียน มาใช้ในระยะที่ 1 ในพื้นที่ 15 จังหวัด แล้วขยายเป็น 33 จังหวัดในเวลาต่อมาและได้กำหนดเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 1 คน รับผิดชอบเกษตรกร 1,000 ครอบครัว
3. โครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรระยะที่ 2 (พ.ศ.2523-2525) นำระบบฝึกอบรมและเยี่ยมเยียนระยะที่ 2 มาใช้ครบทุกจังหวัดทั่วประเทศไทย

ความเป็นมาการดำเนินงานและการประสาน งานส่งเสริมการเกษตร

4. การปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรครั้งที่ 1 (ปี พ.ศ.2537) ได้มีการพัฒนาปรับปรุงระบบการฝึกอบรมเยียมเยียน และได้เริ่มต้นพัฒนาระบบงานส่งเสริมการเกษตรเป็น 2 องค์ประกอบคือ การทำงานพื้นที่สนับสนุนการทำงานในพื้นที่ และยังคงมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบฝึกอบรมและเยียมเยียนอยู่อย่างต่อเนื่อง และได้เพิ่มการเน้นประชาสัมพันธ์และการเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์จังหวัด

5. การปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรครั้งที่ 2 (ปี พ.ศ.2540) โดยการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและได้พัฒนาบนรากฐานของระบบฝึกอบรมเยียมเยียน

ความเป็นมาการดำเนินงานและการประสาน งานส่งเสริมการเกษตร

6. การปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรครั้งที่ 3 (ปี พ.ศ.2545) โดยมีหลักการให้เกษตรกรเป็นผู้กำหนดแนวทางการพัฒนาของตนเอง เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ทำหน้าที่สนับสนุน อำนวยความสะดวกประสานงาน ใช้ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรประจำตำบล เป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน

7. ปี พ.ศ. 2549 ยังคงมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียนอย่างต่อเนื่อง เน้นการดำเนินงานและสนับสนุนการดำเนินงาน อาสาสมัครเกษตรกรและอาสาสมัครยุวเกษตรกรเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร และได้นำการจัดการความรู้ (KM) มาใช้

ความเป็นมาการดำเนินงานและการประสาน งานส่งเสริมการเกษตร

8. การปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรครั้งที่ 4 ปี (พ.ศ.2551-ปัจจุบัน) มีการพัฒนาและปรับปรุงระบบงานพื้นฐานระบบการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน และการจัดองค์ประกอบของระบบการส่งเสริมการเกษตรเป็น 2 ส่วน คือ การทำงานในพื้นที่ และการสนับสนุนการทำงานในพื้นที่โดยนำการจัดการความรู้มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร

วิสัยทัศน์กรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นองค์กรที่มุ่งมั่น
ในการส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน

คำขวัญกรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตรมีคนอยู่ทั่วทิศ เป็นมิตรแท้ของเกษตรกร

ค่านิยมกรมส่งเสริมการเกษตร

มุ่งมั่นบริการ ทีมงานเลิศ เชิดชูคุณธรรม ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

พันธกิจกรมส่งเสริมการเกษตร

1. ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ครอบครัวเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้
2. ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้มีขีดความสามารถในการผลิตและจัดการสินค้าเกษตรตามความต้องการของตลาด
3. ให้บริการทางการเกษตรตามสภาพปัญหาความต้องการของเกษตรกร
4. ศึกษาวิจัยและพัฒนางานด้านการส่งเสริมการเกษตร และบูรณาการ

โครงสร้างการบริหารงานของกรมส่งเสริมการเกษตร

แบ่งส่วนราชการออกเป็น 2 ส่วน

1. **การบริหารราชการส่วนกลาง** มีหน้าที่กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. **การบริหารราชการส่วนภูมิภาค** ประกอบด้วยสำนักงานเกษตรจังหวัด 76 จังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ 879 อำเภอ

ระบบการส่งเสริมการเกษตร

ระบบฝึกอบรมและเยี่ยมชม (Training & Visiting System)

เป็นระบบการส่งเสริมการเกษตรที่เริ่มต้นใช้ในปี พ.ศ.2518จนถึงปี 2550กรมส่งเสริมการเกษตร ได้มีการปรับเปลี่ยนระบบส่งเสริมการเกษตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและนโยบายของรัฐบาล ที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ระบบส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ระบบการทำงาน ที่แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ระบบการทำงานในพื้นที่ โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมโดยใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรประจำตำบลเป็นกลไกหลักในการทำงานในพื้นที่

ระบบการส่งเสริมการเกษตร

2.ระบบการสนับสนุนการทำงานในพื้นที่ หมายถึง การให้การสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ในระดับอำเภอ โดยทุกภาคส่วนให้การสนับสนุน

2.1 การประชุม สัมมนา

2.2 การนิเทศงาน

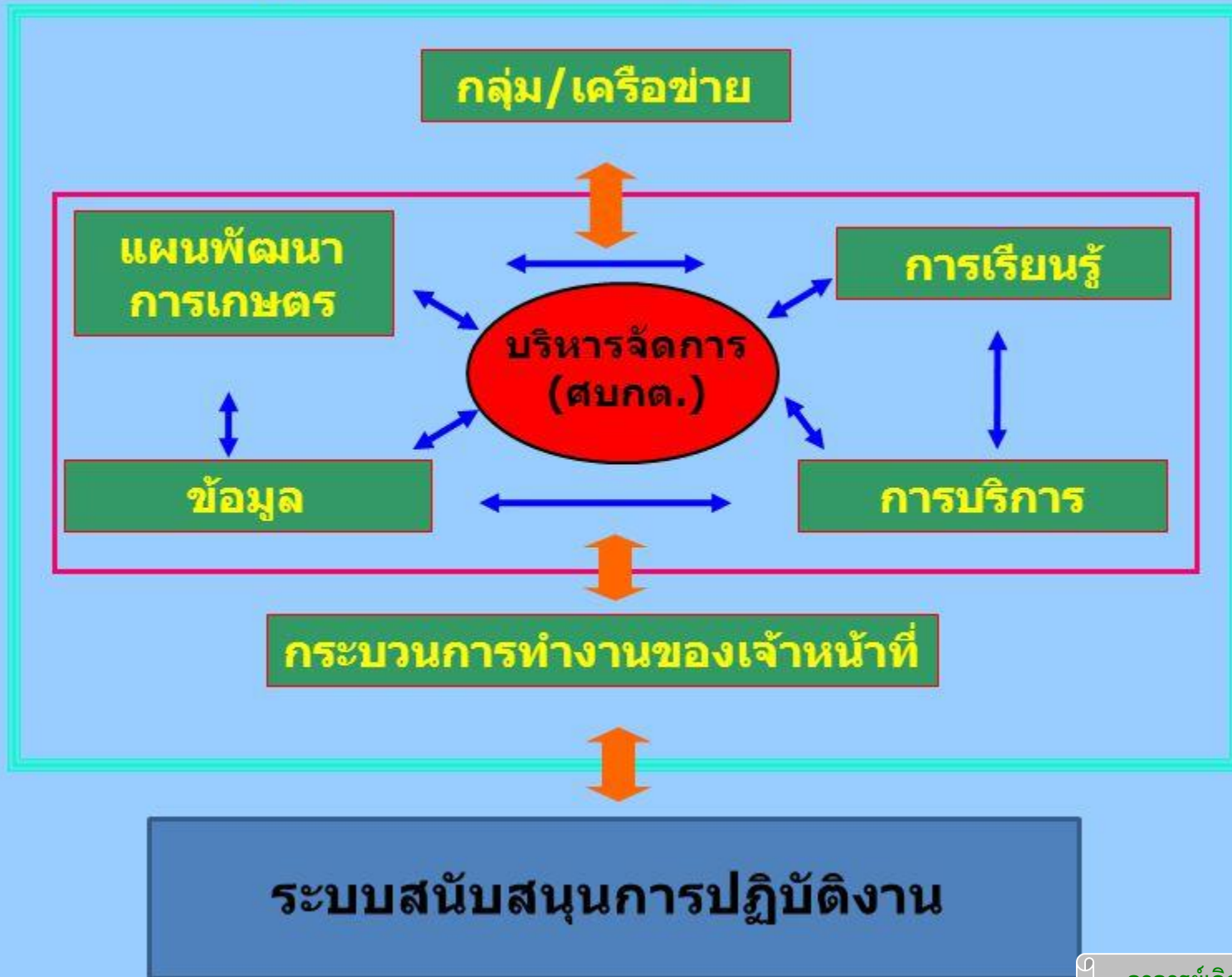
2.3 การวิจัยและพัฒนาางานส่งเสริมการเกษตร

2.4 การประชาสัมพันธ์

2.5 การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์จังหวัด

2..6การจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร

แผนภูมิระบบการปฏิบัติงานในพื้นที่

ระบบการประสานงานในส่งเสริมการเกษตร

งานส่งเสริมการเกษตร เป็นงานที่ไม่สามารถดำเนินการให้สำเร็จ
ลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยบุคคลเดียว หรือหน่วยงานใด
หน่วยงานหนึ่ง เป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย งาน
จึงจะสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งปัจจุบันระบบส่งเสริมการเกษตรได้ปรับเปลี่ยนไปเป็นแบบ
ระบบฝึกอบรมเยี่ยมเยียน เปลี่ยนเปลี่ยนเป็นระบบสนับสนุนการทำงาน
ในพื้นที่กับระบบปฏิบัติงานในพื้นที่ ซึ่งมีศูนย์ในการถ่ายทอดความรู้
และเทคโนโลยีประจำตำบลเป็นกลไกหลักในการทำงาน จึงมีความ
จำเป็นที่นักส่งเสริมต้องมีการประสานงานทุกภาคส่วนให้งานสำเร็จ
ลุล่วง

ระบบการประสานงานในส่งเสริมการเกษตร

ข้อดีของการประสานงานมีดังนี้

1. การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
2. ประหยัดเวลาและทรัพยากรในการปฏิบัติงาน
3. ลดปัญหา การทำงานซ้ำซ้อน ความเลื่อมล้ำ ความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน
4. ผลการดำเนินงานมีประสิทธิภาพเพราะการประสานงานทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในการปฏิบัติงาน
5. เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลประโยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวม

ระบบการประสานงานในส่งเสริมการเกษตร

ข้อดีของการประสานงานมีดังนี้

1. การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
2. ประหยัดเวลาและทรัพยากรในการปฏิบัติงาน
3. ลดปัญหา การทำงานซ้ำซ้อน ความเลื่อมล้ำ ความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน
4. ผลการดำเนินงานมีประสิทธิภาพเพราะการประสานงานทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในการปฏิบัติงาน
5. เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลประโยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวม

ระบบการประสานงานในส่งเสริมการเกษตร

เทคนิคของการประสานงาน มีดังนี้

1. ต้องรู้เขารู้เรา
2. เมื่อต้องการได้รับความร่วมมือจากผู้อื่น ต้องรู้จักให้ความร่วมมือ
3. การนิทหาว่าร้ายผู้อื่นเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ
4. ในการปฏิบัติงานควรมีการนิเทศงานที่ดี
5. ทำความเข้าใจในข้อจำกัด
6. ร่วมกันวางรากฐานกระตุ้นธรรมาภิบาล
7. แสดงความยินดีในการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตำติชม
8. มีความรับผิดชอบในงานที่ปฏิบัติ

ระบบการประสานงานในส่งเสริมการเกษตร

ระบบการประสานงานในส่งเสริมการเกษตร

เทคนิคของการทำงานเป็นทีม มีดังนี้

1. สมาชิกในทีมงานร่วมกันสร้างบรรยากาศแห่งมิตรภาพ เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
2. สมาชิกทุกคนเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการทำงานตรงกัน
3. สมาชิกมีการสนทนาและปรึกษากัน
4. สมาชิกอาจมีการโต้แย้งกันได้แต่ควรเป็นไปด้วยหลักการและเหตุผล
5. สมาชิกมีการแสดงความเห็นเห็นในเชิงสร้างสรรค์
6. การตัดสินใจของทีมต้องผ่านความเห็นชอบโดยส่วนรวม
7. การทำงานเป็นทีมควรเกื้อกูลกัน และมีการตรวจสอบประเมินผล

รูปแบบการประสานงานในงานส่งเสริมการเกษตร

- แบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ
- **การประสานงานอย่างเป็นทางการ (Formal co-ordination)** เป็นการประสานงานที่มีความน่าเชื่อถือ มีเอกสารและหลักฐานในการประสานงานที่ใช้เป็นแนวทางสำคัญในการกำหนดวิธีการและขั้นตอนปฏิบัติงาน ได้แก่การออกคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน การออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ การประชุมชี้แจงเตรียมงาน เป็นต้น
- **การประสานงานแบบไม่เป็นทางการ (Informal co-ordination)** มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างคนในองค์กรนั้นซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความร่วมมือในการทำงาน

องค์ประกอบของการประสานงาน

มีดังนี้

- ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ซึ่งต้องมีความร่วมมือและข้อตกลงร่วมกัน มีการระดมความคิด วิธีการเทคนิคจัดหาทรัพยากรมาสนับสนุน
- ระยะเวลา ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถดำเนินงานได้อย่างสำเร็จลุล่วง
- การติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ
- ผู้ประสานงาน ต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะประสานความร่วมมือในการปฏิบัติงาน
- บุคคลากรผู้ปฏิบัติงานเป็นองค์ประกอบสำคัญของความสำเร็จของงาน

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน

- ต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานแต่ละส่วนงานให้ชัดเจน
- ควรจัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
- ความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงานจะเกิดขึ้นเมื่อผู้ปฏิบัติงานเห็นคุณค่าของงาน
- การจัดให้มีการประชุมวางแผนร่วมกันของทีมงาน เสริมประสิทธิภาพการทำงานร่วมกัน
- การมอบอำนาจในการตัดสินใจให้ผู้ปฏิบัติงานเป็นการเพิ่มคุณค่าของผู้ปฏิบัติงาน

วิธีการสร้างความร่วมมือในการประสานงาน

- การชี้ให้เห็นประโยชน์ร่วมกันของการปฏิบัติงานทำให้ผู้ปฏิบัติงานเห็นคุณค่าของการทำงาน
- การสร้างมิตรภาพที่ดีต่อกันระหว่างผู้ปฏิบัติงาน
- การให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน
- การจัดให้มีการติดต่อสื่อสารที่ดี
- การจัดให้มีการพบปะ เพื่อสร้างความคุ้นเคยในการปฏิบัติงาน

เทคนิคการประสานงานมี 2 มิติ ดังนี้

- เทคนิคการประสานงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคล มีเทคนิค ดังนี้
 1. ต้องรู้เขารู้เรา การทำความรู้จักบุคคลที่ปฏิบัติงานร่วมกันในแง่ของทัศนคติ ความชอบ บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถของบุคคลนั้นๆ
 2. เมื่อต้องการ ได้รับความร่วมมือจากผู้อื่นต้องรู้จักให้ความร่วมมือ
 3. การนิินหาว่าร้ายผู้อื่นเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ
 4. ในการปฏิบัติงานควรมีการนิเทศงานที่ดี ให้ความเคารพในบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน
 5. ทำความเข้าใจในข้อจำกัดและปัญหาของเพื่อร่วมงาน

เทคนิคการประสานงานมี 2 มิติ (ต่อ)

6. แสดงความยินดีรับฟังความคิดเห็น ตีชม หรือข้อเสนอแนะอื่นๆ
7. ร่วมกันวางรากฐานกระตุ้นหลักธรรมภิบาลในองค์กร
8. มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานให้ลุล่วงตามเวลาที่กำหนด

เทคนิคการประสานงานมี 2 มิติ (ต่อ)

เทคนิคการประสานงานเพื่อการร่วมงานกับองค์กรอื่น

1. ศึกษาเรียนรู้บทบาทหน้าที่ ความเป็นมาขององค์กรที่ร่วมมือ
2. ศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมการทำงานขององค์กรนั้น
3. รับรู้ รับทราบอุปสรรคและปัญหาขององค์กรที่ทำความร่วมมือ
4. ทำความรู้จักสร้างความคุ้นเคยกับผู้นำองค์กร ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรที่ทำความร่วมมือ
5. การจัดกิจกรรมสร้างความคุ้นเคยและความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในระหว่างองค์กร
6. เมื่อเกิดปัญหาให้ร่วมแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคของการประสานงาน

- การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบของบุคคลในองค์กรไม่ชัดเจน
- ความแตกต่างด้านต่างๆของบุคคลในองค์กร
- ขาดระบบการติดต่อสื่อสารที่ดี เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารที่เหมาะสม
- ความแตกต่างในด้านเทคนิควิธีการในการปฏิบัติงาน

จบ
บทที่ 7